

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 3 (46)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2012

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 3 (46). — Рівне: РДГУ, 2012. — 150 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і методики виховання та навчання дошкільників, учнів і студентів, професійної орієнтації учнівської молоді, підготовки майбутніх педагогів.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 24.02.2012 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 05.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2012

УКД: 373. 3: [371. 3 :511.1] (07)

О. П. ПРИЙМАК

ОПТИМАЛЬНЕ ПОЄДНАННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТАБЛИЧНИХ ВИПАДКІВ АРИФМЕТИЧНИХ ДІЙ

Резюме. У статті порівнюються можливості різних методів навчання у процесі вивчення учнями таблиць арифметичних дій відповідно до основних критеріїв оптимального вибору методів навчання, розроблених Ю.К.Бабанським, розглядається їх оптимальне поєднання.

Ключові слова: методи навчання, класифікація методів, критерії вибору методів, оптимальне поєднання методів навчання.

Засвоєння учнями початкової школи знань, зокрема таблиць арифметичних дій, відбувається поетапно на різних рівнях: усвідомленого сприймання; запам'ятовування і відтворення; застосування за зразком або у подібній ситуації, на рівні творчого застосування знань. У зв'язку з цим вчитель повинен добирати методи навчання так, щоб вони забезпечили всі рівні засвоєння.

Термін метод (у перекладі з грецької мови) означає дослідження, спосіб, шлях до досягнення мети. У філософському словнику він означається, як «спосіб досягнення мети, певним чином упорядкована діяльність» [5, 198]. Тому в педагогіці методи навчання розглядаються як дидактична категорія, що має багатовимірну сутність.

Класифікація методів навчання також характеризується великою різноманітністю залежно від того, який підхід вибирається при її розробці. Деякі дидакти (Є.Я.Голант, Д.О.Лордкіпанідзе, Є.І.Перовський) виділяли методи за джерелом здобування знань, відносячи до них словесні, наочні та практичні методи. І.Я.Лернер, М.М.Скаткін, при розробці методів навчання спиралися на характер навчально-пізнавальної діяльності учнів. За цією ознакою вони об'єднали в одну групу такі методи: пояснювально-ілюстративний, інструктивно-репродуктивний, проблемного навчання, формування творчих можливостей учнів. Н.М.Верзілін класифікував методи за джерелом знань і логікою навчального процесу, А.М.Алексюк – за джерелом знань і рівнем самостійності учнів у навчанні, М.О.Данилов, Б.П.Єсіпов – за основною дидактичною метою [3, 195-196]. М.В.Богданович розглядав три різновиди класифікації методів: на основі зовнішніх форм прояву методів навчання, за внутрішньою психологічною структурою методів, за логічним засвоєнням знань учнів [1, 68].

Кожен із цих підходів має певну основу і дозволяє з різних сторін осмислювати суть методів навчання. Однак, на нашу думку, найбільш вдалою є класифікація методів навчання, запропонована Ю.К.Бабанським. Розуміючи під методами навчання «способи взаємопов'язаної діяльності педагога та учнів, яка спрямована на розв'язання певних завдань навчання, виховання та розвитку учнів» [2, 283], він виділяє методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації, методи контролю та самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності. Кожна із цих груп методів включає взаємодію педагогів та учнів, а запропонована класифікація є найбільш наближеною до реальної процедури побудови навчального процесу. Тому ми будемо нею користуватися у своїй роботі.

Розглянемо суть методів навчання, які характеризуються системним підходом, і оптимальне їх поєднання в процесі засвоєння учнями початкових класів таблиць арифметичних дій.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності спрямовані на передавання і засвоєння учнями знань, формування навичок і умінь. Їх можна поділити на такі підгрупи:

1) методи організації і здійснення чуттєвого сприймання навчальної інформації (перцептивні методи). До них належать словесні, наочні та практичні методи навчання. Методи усного викладу навчального матеріалу в початковій школі застосовують у вигляді різних видів розповідей, пояснень, бесід. Цю групу методів об'єднує те, що провідним засобом їх реалізації є голос учителя, а додатковими – різні види ілюстрацій. Наочність використовується на різних етапах навчального процесу, її роль – забезпечити всебічне образне сприймання, дати опору для мислення учнів. Практичні методи переважно реалізуються через систему навчальних та ігрових вправ, застосовуваних у процесі закріплення, повторення.

2) методи організації і здійснення мислительної діяльності (логічні методи). Залежно від шляху міркування в процесі засвоєння знань виділяють індуктивний (від окремо до загального), дедуктивний (від загального до окремого), традуктивний (від окремого до окремого через встановлення подібностей чи відмінностей) методи. Пізнавальна діяльність здійснюється за допомогою мислительних операцій аналізу (поділ цілого на частини), синтезу (поєднання окремих елементів у єдине ціле), порівняння (встановлення схожих і відмінних рис), узагальнення (абстрагування від специфічного і виявлення загальних ознак), конкретизації (забезпечує перехід від засвоєних понять, законів до розв'язування прикладів, задач).

3) методи репродуктивного і творчого характеру (гностичні методи). Їх поділяють на репродуктивні, проблемно-пошукові методи. Репродуктивний метод характеризує такий спосіб навчання, при якому основне значення має відтворення учнями означень, спосіб розв'язування вправ за зразком вчителя, а також запам'ятовування учнями інформації, яка повідомляється вчителем.

Проблемно-пошуковий метод включає в себе такі його часткові випадки, як метод проблемного викладу, частково-пошуковий, або евристичний метод, і дослідницький метод навчання [2, 285].

Метод проблемного викладу в початкових класах полягає в тому, що перед учнями ставиться проблемне завдання і пропонується зразок його розв'язання. Частково-пошуковий метод передбачає залучення учнів до

розв'язання проблеми тільки на деяких етапах. М.В. Богданович, порівнюючи евристичну бесіду і частково-пошуковий метод, вважав, що вони рівнозначні за ступенем активності учнів і близькі за своєю сутністю.

Оскільки дослідницький метод у літературі для вчителів початкових класів часто пов'язують з проведенням дослідів на уроках математики, тому в методиці математики його називають самостійно-пошуковим. І під цим методом розуміють невеликі пошукові задачі, що розкривають основні етапи процесу дослідження: спостереження і вивчення математичних фактів, з'ясування незрозумілих явищ, які потрібно дослідити, висунення гіпотези, складання плану дослідження та його здійснення, формування висновку [1, 78].

4) методи управління учінням. Ці методи виділяють за ступенем управління навчальною роботою. До них відносять методи роботи під керівництвом учителя і методи самостійної роботи.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності спрямовані на формування позитивних мотивів учіння, що стимулюють пізнавальну активність і сприяють збагаченню учнів навчальною інформацією. Вони охоплюють методи формування пізнавальних інтересів і методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні [4, 349].

Методи формування пізнавальних інтересів включають методи пізнавальних ігор; створення цікавих ситуацій; забезпечення успіху в навчанні; навчальної дискусії; створення ситуації новизни навчального матеріалу; використання життєвого досвіду учнів.

Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні передбачають пояснення школярам суспільної та особистої значущості учіння; висунення вимог, дотримання яких означає виконання ними свого обов'язку; заохочення до сумлінного виконання навчальних обов'язків.

Методи контролю і самоконтролю у навчально-пізнавальній діяльності дають змогу перевірити рівень засвоєння учнями знань, сформованості вмінь та навичок. До цієї групи відносять методи усного, письмового, тестового, графічного, програмованого контролю, практичної перевірки, методи самоконтролю і самооцінки.

Часто постає питання: «Як з усієї різноманітності методів навчання вибрати на конкретному уроці методи так, щоб вони сприяли успішному засвоєнню учнями навчального матеріалу?» Дослідження показують, що одні вчителі використовують тільки репродуктивні методи, другі – проблемно-пошукові, тому що про них найбільше пишуть в журналах, їх найчастіше демонструють на відкритих заняттях, треті інтуїтивно урізноманітнюють методи. Деякі педагоги вибирають методи навчання з допомогою певних критеріїв.

«Сучасна дидактика орієнтує вчителів не на універсалізацію тих чи інших методів, а на розуміння їх сильних і слабких сторін, пошуки оптимального поєднання переваг кожного з них» [3, 239].

До основних критеріїв оптимального вибору методів навчання Ю.К.Бабанський відносить критерії відповідності основним цілям навчання на даному етапі процесу, особливостям змісту теми, можливостями учнів і вчителів, а також критерій часу, який відведений на навчання. При цьому всі критерії повинні в сукупності відповідати закономірностям і принципам навчання у сучасній школі [2, 297].

У своєму дослідженні ми будемо керуватися цими критеріями, а також підбирати ті методи, які найбільш раціональні при навчанні в початковій школі.

Порівнюємо ефективність різних методів навчання в процесі вивчення учнями таблиць арифметичних дій, спираючись на дослідження Ю.К.Бабанського. Розглянемо схему порівняльної ефективності різних методів навчання (див. таблицю 1) [2, 299].

Під теоретичними знаннями розуміють формування понять, законів і наукових теорій, що входять до змісту навчального матеріалу. Стосовно нашої теми, це зміст дій додавання, віднімання, множення, ділення, їх властивості, зв'язки між оберненими діями. Розглянемо, як оцінювалась порівняльна ефективність методів навчання при розв'язуванні завдання формування в учнів теоретичних знань. Якщо порівняти можливості формування теоретичних знань такими методами, як словесні, наочні і практичні, то найкраще це здійснюють словесні методи, а наочні та практичні виконують допоміжну роль.

Порівнюючи можливість репродуктивних і проблемно-пошукових методів у розв'язанні завдання формування теоретичних знань, можна віддати перевагу проблемно-пошуковим методам. Але, враховуючи те, що ці методи потребують більше часу на вивчення того самого матеріалу, перевагу слід віддати репродуктивним методам навчання.

Дедуктивні методи навчання, порівнюючи з індуктивними, мають більші переваги при вивченні теоретичного матеріалу, проте у початковій школі навпаки. При вивченні теоретичних проблем учень більше потребує спрямовуючого впливу вчителя, тому перевага надається методу навчальної роботи під керівництвом вчителя порівняно із самостійною роботою.

Враховуючи специфіку розв'язування завдання формування теоретичних знань, перевага надається навчальним дискусіям порівняно із пізнавальними іграми. При порівнянні можливостей методів контролю у розв'язуванні розглянутого завдання більш високо оцінюється усний контроль.

Отже, на етапі ознайомлення учнів зі змістом арифметичних дій, їх властивостями та зв'язками, можна віддати перевагу поєднанню таких методів навчання: словесні, репродуктивні, індуктивні, робота під керівництвом вчителя, навчальні дискусії, усний контроль. Але це не означає, що у всіх випадках саме такий вибір. У багатьох випадках можна використовувати наочні методи, самостійну роботу.

У процесі складання учнями таблиць арифметичних дій поряд із словесними методами досить часто практикуються наочні та практичні методи, репродуктивні методи поєднуються із проблемно-пошуковими.

Зокрема, у першому класі при складанні таблиць додаванні та відніманні в межах 10 доцільно використовувати репродуктивні методи, при складанні таблиць додавання і відніманні з переходом через десяток перевага надається проблемно-пошуковим методам. Оскільки при складанні таблиць учні ознайомлюються з невеликою кількістю прийомів обчислень, то створюються сприятливі умови для проведення самостійної роботи. Для стимулювання складання таблиць підійдуть пізнавальні ігри. Перевірка вміння складати таблиці потребує застосування письмових форм контролю.

Таблиця 1

Порівняльні можливості різних методів навчання

Методи навчання	Формування			Розвиток								
	теоретичних знань	уміння складати таблиці	уміння застосовувати таблиці	словесно-логічного мислення	наочно-образного мислення	пам'яті	мови	пізнавального інтересу	навичок навчальної праці	волі	емоцій	темпи навчання
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14
1. Словесні	+	+	+	+ ¹	-	+	+	+	+	+	+	Швид.
2. Наочні	+	+	+	-	+ ¹	+ ¹	-	+ ¹	+	+	+ ¹	Серед.
3. Практичні	+	+ ¹	+ ¹	-	+	+	-	+	+ ¹	+	+ ¹	Серед.
1. Репродуктивні	+	+ ¹	+ ¹	+	+ ¹	+ ¹	+	+	+ ¹	+	+	Швид.
2. Проблемно- пошукові	+ ¹	+	-	+ ¹	-	+	+ ¹	+ ¹	+	+ ¹	+ ¹	Повіл.
1. Індуктивні	+	+ ¹	+ ¹	+	+ ¹	+	+	+	+ ¹	+	+ ¹	Повіл.
2. Дедуктивні	+ ¹	+	-	+ ¹	+	+	+	+	-	+ ¹	+	Швид.
1. Методи навчальної роботи під керівництвом учителя	+ ¹	+ ¹	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Швид.
2. Методи самостійної роботи	+	+	+ ¹	+	+	+ ¹	+	+ ¹	+ ¹	+ ¹	+ ¹	Серед.
1. Пізнавальні ігри	+	+	+ ¹	+	+ ¹	+ ¹	+	+ ¹	+	+ ¹	+ ¹	Повіл.
2. Навчальні дискусії	+ ¹	+	+	+ ¹	+	+	+ ¹	+ ¹	+ ¹	+ ¹	+ ¹	Повіл.
1. Усний контроль	+ ¹	+	+	+ ¹	-	+	+ ¹	+	+	+	+	Серед.
2. Письмовий контроль	+	+ ¹	+ ¹	+	+	+	+	+	+ ¹	+ ¹	+	Серед.

Формуванню вмінь застосовувати знання таблиць арифметичних дій найбільше сприяють практичні та репродуктивні, індуктивні методи, методи самостійної роботи. Серед методів стимулювання на перший план виходять ігрові методи. Контроль повинен здійснюватися методами письмового контролю.

Для розвитку абстрактного словесно-логічного мислення особливе значення мають словесні, проблемно-пошукові, дедуктивні методи, методи роботи під керівництвом вчителя, методи самостійної роботи, навчальні дискусії, методи усного контролю.

Для розвитку наочно-образного мислення ефективними є наочні, репродуктивні, дедуктивні методи, різноманітні пізнавальні ігри, письмовий контроль.

Для запам'ятовування таблиць особливе значення мають наочні методи, поєднані зі словесними і практичними, а також репродуктивні методи, пізнавальні ігри, всі логічні методи, методи самостійної роботи, словесні та письмові методи контролю.

Для розвитку мови ефективними є словесні, репродуктивні методи, методи навчальної роботи під керівництвом вчителя, навчальні дискусії, індуктивні та дедуктивні методи, методи усного контролю.

Для розвитку пізнавальних інтересів переваги надаються наочним методам, проблемно-пошуковим, методам самостійної роботи, навчальній дискусії.

Формуючи навички навчальної праці (робота з підручником, уміння раціонально запам'ятовувати матеріал, виділяти головне, працювати у потрібному темпі, планувати свою роботу і т.д.), необхідно застосовувати всі методи навчання, серед них найбільше важливі практичні методи і методи самостійної роботи.

Для загартовування сили волі основу перевагу віддають проблемно-пошуковим методам, методам самостійної роботи, практичним вправам, які зв'язані з розв'язуванням задач, методам письмового контролю. Емоційна сфера особистості розвивається під впливом всіх методів навчання. Найбільш швидкий темп навчання досягається при застосуванні словесних, репродуктивних, дедуктивних методів, методів роботи під керівництвом вчителя.

¹ (+) Розв'язує дане завдання успішніше, ніж інші методи цієї групи, + в основному розв'язує дане завдання, - розв'язує дане завдання слабше, ніж інші методи цієї групи)

Розглянуті нами можливості застосування різних методів навчання підтверджують необхідність їх поєднання при вивченні таблиць арифметичних дій. Різноманітність методів веде до реального підключення в процесі засвоєння знань слухання, і спостереження, і практичних дій, що робить сприймання особливо ефективним. При різноманітності методів забезпечується активне сприймання навчального матеріалу учнями з різним видом пам'яті і характером мислення. Різноманітність методів у результаті ефекту новизни і зміни діяльності активізує пізнавальну діяльність учнів, викликає у них пізнавальний інтерес, попереджує його зниження при одноманітній діяльності. Поєднання методів дозволяє якнайкраще врахувати специфіку змісту навчального матеріалу, а учням розкрити свої навчально-пізнавальні можливості і задатки, вибрати найбільш раціональні прийоми оволодіння знаннями. При такому навчанні повинна бути витримана міра різноманітності, щоб навчання не перетворилося в калейдоскоп видів діяльності, що змінюються і відволікають увагу учнів від суті навчального матеріалу. Все це вимагає від педагогів відбирати в кожному конкретному випадку їх оптимальне поєднання. Для цього потрібно продумати ситуацію вибору методів, обґрунтувати її. Цьому буде сприяти дотримання критеріїв оптимального вибору методів навчання [2, 303].

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах: навч. Посіб. / М. В. Богданович, М.В.Козак, Я.А.Король. – [2-е вид., перероб., доповн.] – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 368 с.
2. Бабанський Ю.К. Избранные педагогические труды / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1989. – 560 с. – (Труды д. чл. и чл.-кор. АПН СССР).
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. для студ. пед. ф-тів / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1994. – 416с.
4. Степанов О.М. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
5. Философский словарь / [под. ред. И.П. Фролова]. – М., 1987. – 278 с.

Резюме. В статті порівнюється ефективність різних методів навчання в процесі вивчення учнями таблиць арифметичних дій в відповідності з основними критеріями вибору методів навчання, розроблених Ю.К. Бабанським, розглядається їх оптимальне поєднання.

Ключевые слова: методи навчання, класифікація методів, критерії вибору методів навчання, оптимальне поєднання методів навчання.

O. PRYIMAK. OPTIMAL TEACHING METHODS COMBINATION IN THE PROCESS OF ARITHMETICAL TABLES LEARNING BY PRIMARY SCHOOL PUPILS

The summary. The article compares the efficiency of different methods in the process of arithmetical tables study by school children with the regard to basic criteria of teaching methods selection developed by Babanski Y.K. this study considers the optimal combination of teaching methods.

Key words: teaching methods, methods classification, criteria for teaching methods selection, the optimal combination of teaching methods.

Одержано редакцією 15.01.2012 р.

УДК: 371.381:7.021.5

В.Г. ШУТЯК

ПОЧАТКОВЕ ТЕХНІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ З ПАПЕРУ І КАРТОНУ

Резюме. У статті за результатами аналізу програми та вивчення практичного стану проведення уроків трудового навчання з'ясовуються можливості для початкового технічного моделювання з паперу і картону, окреслені педагогічні умови, за яких даний процес здійснювався б успішніше, ефективніше відбувався розвиток творчих технічних здібностей молодших школярів.

Ключові слова: молодші школярі, технічне моделювання, графічна грамота, розмічання, геометричні фігури, розгортки, творчі технічні здібності.

Одним із завдань трудового навчання молодших школярів є розвиток у них «творчих технічних здібностей, елементів графічної грамоти, вмінь працювати в команді та навичок операціоналізації ручних технік обробки матеріалів» [6]. Розвитку в дітей творчих технічних здібностей насамперед сприяє технічне моделювання і конструювання не лише з деталей конструкторів, а й із різних матеріалів і в тому числі паперу та картону.

Початкове технічне моделювання – це перші спроби молодших школярів у самостійній творчій діяльності. Його не слід сприймати лише як просте відтворення готових графічних зображень та копіювання певних об'єктів, хоча такий метод і можливий на початкових етапах навчання учнів. Спочатку діти працюють за готовими ескізами з переважним використанням репродуктивних методів. Однак уже тут молодші школярі повинні чітко уявляти собі призначення моделі та її конструкцію, учитися аналізувати зразок, планувати свою діяльність, добирати необхідні матеріали й інструменти, організувати робоче місце, контролювати правильність і послідовність виконання трудових операцій. Усе це сприяє формуванню в дітей таких рис, як активність, самостійність, бажання здобувати знання й розширювати свій політехнічний кругозір.

ЗМІСТ

Білявцева О.В. Духовна культура молоді: реалії та перспективи.	3
Овадюк О.О. Українська етнопедагогіка – важливий компонент національної системи освіти України.	6
Свердлова Т.Г. Становлення системного підходу як методологічного засобу вітчизняної педагогіки.	14
Петрук Л.П. Освітньо-виховна діяльність братських шкіл України XVI-XVIII ст.	18
Крат І.В. Щодо питання про роль Едукаційної Комісії (1773 р.).	23
Тимочко І.Б. Громадсько-педагогічна діяльність культурно-освітніх діячів Волинських братств у системі розвитку загальноосвітніх тенденцій.	25
Литвинова Н.В. Професійна компетентність як об'єкт дослідження науковців.	30
Нечипорук Л.І. Професійна компетентність вчителя ноосферної школи.	33
Ліончук Р.А. Становлення гендерного підходу до освіти та виховання в Україні.	37
Останчук М.В., Останчук Л.С. Проектна діяльність при навчанні: історія, теорія, практика.	40
Совзар О.М. Основні напрями педагогічно-просвітницької діяльності Юліана Романчука.	44
Мельничук Л.В. Тенденції соціального розвитку зрілості молодших школярів 60-80 роки ХХ ст.	47
Курок В.П. Інженерно-педагогічна освіта в Україні в період 90-і рр. ХХ ст.- початок ХХІ ст.	50
Галатюк М.Ю. Ціннісно-мотиваційна компетенція у контексті діяльнісної теорії навчання.	53
Шахненко В.І. Нищення української мови як одна із причин руйнування української національної культури і наступної демографічної кризи.	57
Поніманська Т.І. Нормативно-методичні орієнтири гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку.	63
Скрипник Н.І. Експериментальне вивчення вмінь старших дошкільників взаємодіяти з оточуючими.	68
Приймак О.П. Оптимальне поєднання методів навчання у процесі засвоєння учнями початкових класів табличних випадків арифметичних дій.	71
Шутяк В.Г. Початкове технічне моделювання з паперу і картону.	74
Симонович Н.В. Психолого-педагогічні передумови використання інтерактивних освітніх технологій в трудовому навчанні.	78
Грипич С.Н. Значення художньої літератури в розвитку особистої культури дитини.	82
Щетина Н.П., Литвин О.М. Методичні аспекти застосування ігрових технологій у графічній підготовці школярів.	86
Войтелева Г.О. Використання технологічної документації у процесі проектно-технологічної діяльності.	89
Войтко А.І. Моделювання професійної проби як підґрунтя професійного самовизначення учнів основної школи.	92
Лукашовська А.В. Стимулювання розвитку творчих умінь підлітків засобами української етнопедагогіки.	96
Яциур М.С. Підготовка майбутніх учителів технологій до профорієнтаційної роботи з учнями на основі алгоритму вибору професії.	100
Шевель Б.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій студентами педагогічних спеціальностей під час технічного проектування.	104
Лазаренко Н.Ю. Методика організації групової навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях з практикуму в навчальних майстернях з технології приготування страв.	107
Бордюк В.М. Професійний розвиток майбутніх вчителів засобами мотиваційного тренінгу.	111
Петренко О.Б. Практика впровадження гендерного підходу у навчальний процес вищого навчального закладу.	115
Ковальчук Л.О. Педагогічний такт і тактика у контексті формування культури професійного мислення майбутніх педагогів.	120
Трофімчук В.М. Технічний дизайн – важливий етап підготовки майбутнього вчителя технологій до професійної діяльності.	127

<i>Шурин О.І.</i> До питання формування творчої особистості майбутніх учителів.	130
<i>Галай В.М.</i> Теоретичні аспекти формування професійної компетентності вчителів технологій.....	134
<i>Бордюк М.А., Шевчук Т.М, Бордюк Н.А.</i> Основні напрями формування знань про полімерні матеріали у майбутніх педагогів.	137
<i>Димченко С.С.</i> Духовне відродження особистості Богдана Депо в контексті розвитку Українського диригентського мистецтва.	142
<i>Відомості про авторів.</i>	147